در علیه غلطه ﴿ آره‌ولك ﴾ غزته‌سی اداره‌سنه

Նամակ կամ արեւ k գրուիլիք պիտի k ուղղի
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈՒԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանցօ Փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱՋԳԱՅԻՆ. ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոյսոյ եւ գաւառների համար	տարեկան	140 ղր
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրների համար	տարեկան	40 Ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստային փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերադրի

Տեղուցմանց համար պիտի k դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶՆԵՐԸ

Վերջին տարիներու ընթացքում, մանկապարտէզներու դէմ ելութիւնը, մեր մէջ, կրթական աշխարհում նորութիւն մը է. Արդարեւ ժամանակն է որ տեղի կուտայ կրթական այդքան բարկոյսներու եւ նոր-նոր բարեփոխութեանց։ Քաղաքակիրթ ու զարգացած երկիրներու մէջ, մանուկներու բարոյական ու մտաւորական առողջ դաստիարակութեան համար քրտնաթոր աշխատութիւններէ ու կրկնուած յաջող փորձերէ յետոյ, ծնուած գտած մանկավարժական այս նոր դրութիւնը՝ իր բազմաեռակ օգտակարութիւնովը ու անժխտելի առաւելութեամբը՝ արդէն գերնահատուած է առաւար հասարներով։

Մանկապարտէզի դրութիւնը, որ մեծ մարքերու ծնունդն է, չատ ուելի արժէքաւոր ու նպատակայարմար է քան միւս բոլոր կրթական հաստատութիւնները, որոնց մէջ, մինչեւ հիմա, ընդհանրապէս, աղուն միայն մշակուած է յաւէտ։ Սրտի ու միանգամայն մտքի դաստիարակութեան այս վառարանը, ուր պիտի առաջնորդուի մանուկը ժամանակի պահանջման յարմար կրթական ծրագրով ու նոյն տարիքին հոգեբանութիւնը իր մէջ խտացնող մեթատներով, պիտի ըլլայ ձուլարանը ապագայ մարդուն, որպէս զի կեանքի պայքարին մէջ անընկճելի հանդիսանայ բարոյական ու մտաւորական կշռնակի ուժերով միացած։

Կրթական գործն ինքնին բազմապահանջ ու այս առթիւ ըսելիք շատերն ու աշխատութիւններն ալ կ'ուժնն որ ըսան բազմադիմի։

Ամենուն ալ ծանօթ է թէ առանց յատակագիծի չենքի մը հիմերը չեն դրուիր, նոյնպէս որ եւ է գործ, ըլլայ կրթական ու վարչական, առանց մտածուած ծրագրի միշտ խախտում, միշտ անկայուն է. ընդհակառակը, գաւառներու մէջ՝ մանկապարտէզներու սա նոր դրութեան վրայ առանց իսկ պարզ ու որոշ գաղափար մը ունենալու, մանկապարտէզ մը բանալու մարմաջին բռնուած՝ տոգին ծախքերու դուռ կը բանան, բոլորովին ապարդիւն կերպով։

Ընդհանրապէս, ուր որ գոյութիւն ունին մանկապարտէզները, հոն մանուկներու հոգեբանութեանը վրայ հիմնուած ծրագրի տեղ Ֆրէօպէլի պատկերը կախուած է, մեթոտաւոր սկզբունքներու փոխարէն դաշնակ մը, քանի մը գընտակներ ու ամէնէն ալքառուն, պըճուկներուն համազգեստը՝ հիւդ կուրծվրայ Մ. Պ. սկզբնատառերը ասեղնակնատուած։

Եթէ ասենք են Ֆրէօպէլի իմաստասիրին մանկավարժական դրութեան էական ու կենսական մասերը, հարկ չկար այնքան դրատառանքի ու ներբողներու։ Չէ, մենք չատ կը սխալինք ու կը մոլորինք։ Ֆրէօպէլ՝ այս մեծ գիտունը երկար ու չատ երկար իմաստասիրեց մանուկը, ճանչնալով անոր հոգեբանութիւնը, որուն վրայ հիմնած է իր դաստիարակութիւնը, ու այսօր չատ տեղեր նոյն դրութեամբ կը դաստիարակեն իրենց նոր սերունդը՝ կարող ու գիտակից մանկապարտէզպանուհիներու ձեռքով։

Ընդհակառակը, մենք՝ արտաքին ձեւակերպութիւնները բուն իսկ ծրագիր դատանելով, թաղալին կարգ մը անփորձ չբնանաարտուհիներու յանձնած ենք կրթական այս ամենափափուկ գործը, որուն վրայ պիտի խորհուին մեր նախակրթարաններու եւ ուսումնարանաց կրթական ծրագիրներու հիմերը, կամ մէկ խօսքով, աղուն բարոյական ու մտաւորական դաստիարակութեան հիմնաքարերը պիտի ըլլան

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹԵՐԹՈՆԸ (10)

ԲՕԼ ՊԷՐԹՆԷՅ

ՍԻՐՈՒԱԾ ԱՂՋԻԿԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀՈՎԱՆԻՆ ՏԱԿ

Դ.

Բ.— Լ.— Մ.—Ի ՎՐԱՑ

Իր չրթանց վրայ միայն սա պատասխանը եկած էր։

—Բօլ...

. . . . . .

Փա՛ռք Աստուծոյ, վաղանցիկ մարմրու

մը էր դարձեալ։

Տիժան հասած պահուն ուելի լաւ էր, հաստատագէտ լաւ։ Կրցած էր առանց չատ լոյնութեան իր բաժնեակէն իջնել ու ճաշասեղան երթալ...

Ահ, չատ նեղ էր սիրտը, ճանչնալ համար։ Արգանակի սկահակը սեղանին վրայ ամբողջովին կեցած էր։ Բայց իր սիրելի փոքրիկը լաւ ճաշած էր։

Եւ յետոյ, երբ առանձին մնացած էին։ լաւ մը քնացած էր, մանկական աղուոր քուն մը, չգիտնալով օրորումին մէջ։

Նստարանին վրայ պառկած ու գլուխը մօրը ծունգին վրայ դրած հանգըստօրէն, տղան երազներուն դրախտը փոխադրուած էր. խելօք տղաք բարի Աստուծոյ հրեշտակներուն հետ կ'ընկերանան։

Արիւնն ալ Պուղմարան կամուտին ալ, կէս մութ վակոնին մէջ, սկսած էր մրափել...

Բայց ի՜նչ ուժանելի... ի՜նչ դառնագին թմրութիւն, որ ուելի կը նմանէր այն ընդարմացման, այն ուժասպառութեան որ հիւանդները կը ճնշէ՝ սոսկալի ձայներ հանելէ առաջ։

Ու այսպէս ալ եղաւ... երկար ու անվերջանալի ժամեր...

Լիսնի կայարանը, ճամբորդներ կամուտին բաժնեակը ելան։

Զինքը պաշարող մշուշանկներուն մէջ ուրիշ երազ մը եղաւ տարիկ։

Ցեղոյ արշալոյսը վակոնին մէջ երեւցաւ իր ճերմակ պայծառութեամբ։

Աչնան այս մշուշոտ ալգին մէջ, արեւակը Պէռի լեռը կը փայլեցնէր, ոսկեգոյն ձուլարանի մը պէս։

Միւս նոյն անպաղթելի թմրութեան մէջ ինկած, Մարթիլիա հասաւ կամուտին։

Իսկոյն թօթուեց ինքզինքը։

Մարդու ձայն մը կ'ըսէր.

—Օ՛ն, տիկին, արթնցէք, չոգեկառքը տ՛ չերթար, բոլոր ճամբորդներն ալ իջած են։

Պզտիկ Բօլ, քունէն ուռած աչքերը կը չիմէր։

Պաշտօնեային նայեցաւ, քունը աչքերէն վազելով։

—Տոմակ ունի՞ք։

Այո՛, հոն էին, իր հետ առած անհրաժեշտ առարկաներուն մէջ։

Աշխատեցաւ զանոնք առնել։ Չէր հասներ. մարդը օգնեց։

Վար իջեցուց կինը՝ որ անգիտակից կը քալէր...

Նոյնպէս, անգիտակից, բազմութեան մանկապարտէզները։ Այս ընթացքով, որոնք հետաւ չպիտի մնան հոն խուցերէն կամ խամրոցներէն, ուր հարիւրով երկոտա մանուկներ իրարու վրայ լեցուած էին անկանոն կերպով։

Կրթական նոր կամ տարեշրջանի սկզբներն էր։ Մէկ քանի տեղերու մանկապարտէզները այցելելու պատչուն ունեցայ, տեսնուեցայ մանկապարտիզպանուհիներու ու անոնց օգնականներուն հետ. ցաւալի է յայտնել որ, ամէնքն ալ գրեթէ հուսապրպէս պէտք ունէին առողջ դաստիարակութեան ու կրթութեան։ Զատաղանցած չեմ ըսեր, եթէ ըսեմ, իրենց դատանած դրութեան վրայ երբեք գաղափար չունէին։ Չէին գիտեր իրենց պաշտօնին մենութիւնն ու փափկութիւնը։

Ու մենք առանց չրլամոյեցութեան, նորութեան մը մարմաջէն բռնուած՝ օրիորդի մը ի խնդիր ելլով երիտասարդի մը պէս՝ կոյր զկուրայն կը խարուինք յանձնարարութիւնն ու բէքլամներէ, ու կ'ընտրենք մանկապարտիզպանուհի մը, որ յանձնարարուած ըլլալէ զատ ուրիշ որ եւ տարբերութիւն մը չունինք անոր կարողութեան ու գործունէութեան մասին, մանաւանդ երբ թալկան ալ ժամանակ ըլլայ. սա է ամէնէն նպաստաւոր պայմանը։ Ո՞ւր ինչուան պէտք արդիւնքը, բաւական է որ պզտիկները տուները չմնան. մօրերս նոյն նեղութիւն չտան։

Ռուսկ ա պապիկներէ ալ իրենց պըճուկին զգեստը, կուրծքին վրայ Մ. Պ. առտերը տեսնելով՝ մեծ ուրախութիւն կը զգան, մանաւանդ որ տունը չեմ մնար, ձայն ձայն չեն հաներ։

Մեր կրթական գործը կդրդռնէն սկսեալ դաւառներու յետին անկիւնը միշտ քաղքենիի ենթարկուած է, պատճառը յաւէտ կրթական որոշ ու միօրինակ ծրագրի մը չտրելն է, ինչպէս որ ուրիշ յօդուածով մը ալ գրած եմ վարժարաններու յարտ փոխ ծրագրերուն մասին։

Նմանողաբար երբ ամէն տեղ այսպէս ունենայ իր մանկապարտէզը, ներկայ տիրտն ու անկարգ մանկապարտիզպանուհիներով, ցաւալի է յայտնել որ, չատ չանցած, տարիէն անդիէն լրագրութեան նիւթեր պիտի մատակարարեն. «Մանկապարտիզպանուհիները անկարգ ու ապիկար, գործէն չհասկցող ազատեր են, մանկապարտէզները հին խամրոցներուն հանգամանքն ունին։» Կարգ մը այս օրինակ յանկերգներ, որոնք սակայն չպիտի ունենան իրենց ազդեցութիւնը, վասն զի գործը իր տեսակն ելած պիտի ըլլայ այն տանն։

Եւ որովհետեւ տակաւին նոր է այս կրթական դրութիւնը մեզի համար, ու հաստատապէս ալ համոզուած ենք որ օգտակար է ամէն տեսակէտով, ըստ ուրեմն չարիքը չմեծցած, դարմանին վրայ մտածենք։

Հիմա մեր մէջ ալ եթէ չունենք Ֆրէօպէլներ, կան սակայն Ֆրէօպէլներու դրութեանց հմուտ ու ձեռներէց տէրը, որոնք եթէ ժամանակի զոհողութիւն մը յանձն առնեն, շատ հեշտ կերպով պիտի պատրաստեն այն կրթական ծրագիրը, որ ամէն կերպով պատչաճ ըլլայ մեր մտաղ սերնդեան, որուն մանկավարժական դաստիարակութեամբն է որ հետզհետէ մանկութեան մտաւորական, բարոյական մակարդակը պիտի բարձրանայ։

Այս կէտին վրայ ուելի կեդր. Ուսումնական Խորհուրդի լուրջ ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրեմ, պարտ ու պատչաճը ի գործ դնելու համար։

Մ. ՍՈՂԻԿԵԱՆ

"Ա, Բ, Գ.Ի,,Ն ՇՈՒՐՋԸ

«Բիւզանդիոն»ի 2473 թիւին մէջ հարցում մը ուղղուած էր լեզուական նոր դրութեան պաշտպաններուն թէ ի՞նչ տարբերութիւն կը տեսնեն երկու մեթոտներուն հինին եւ նորին միջեւ։

Ներկայ դրութեամբս իբր կատարեալ եւ անթերի դրութիւն մը չպիտի ընդունիմ ա, բը գը՝, այլ անոր նախորդին վրայ ունեցած անհամեմատ առաւելութիւնները պիտի թուեմ։

Նախ, գիտցուք թէ աշակերտին պիտի կարդացնենք կար բառը։ Հին դրութեամբ աշակերտը պիտի ըսէ կեն, այբ. բo=կենայբo եւ այլ կար. հոն կայ ուելի k, ն, յ. բ, o, ձայները։ Սակայն նոր դրութեամբ պիտի ըսէ կը, ա բը. քիչ մը ուելի արագ ըսելով՝ ան անգիտելի պիտի ըլլայ եւ առաջ պիտի գայ կար բառը։

Ասկից զատ կրնամք ուրանալ ըսելու ակար ձայնաւոր մը ըլլալը. երկու գրերու մէջ երբեմն գրեթէ անդգալի կերպով կը հնչուի, ինչպէս գիրք եւ այլ գիրք, գրագիր, այլ գրագիր։

Հապա միօրինակութիւնը բոլոր գրերուն մէջ։

Կը հարցնէք թէ «ինչ տարբերութիւն կայ ա, բը, գը՝ եւ ա. բի, գի՝ մէջ կամ ա բե, գե՝ մէջ։» Առնենք վերոյիշեալ կար բառը եւ կարդանք, կի, ա, բի=կիաբի, կամ կե. ա, բե=կեաբե։ Մինթէ առաւելութիւն մը չէ՞ տար կը, ա բբին օրուն մէջէն կար բառը ինքնին կը ցայտ քիչ մը ուելի արագ ըսելով։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ բի ձայնը միւս ձայնաւորներուն նման ուժով չէ։

Իսկ գալով գիրերու չփոթութեան, ասանք գրեթէ երկու դրութեան մէջ ալ կը պատահին՝ երբ աւանդիչը չգիտնայ ձայները հնչել տալու մեթոտը։ Իմ մասիս հագ չէ թէ աշակերտը հագուստ բառը հագ կամ յոգ գրէ, աւանդիչը միշտ չակելով սխալներու պիտի յաջողի ի վերջոյ աշակերտներուն ըմբռնել տալ ասանց ուղղագրութիւնը։

Ասկից զատ, մենք չենք ըսեր որ բոլորովին վերցուի Այբ, Բեն, Գիմ անուններ. ո՛չ, աղոց տարբերան տարիներուն մէջ կարելի է սորվեցնել զանոնք իբր գոյական անուն, եւ սակայն ինչո՞ւ խնդրել մանուկին միտքը այնպիսի բանով մը՝ որուն պէտք չունի երբեք այդ խակ վիճակին մէջ։

Իսկ ձեր առաջարկած դրութիւնը պոր վերջինէն ուելի դժուարասոյց է, որովհետեւ աղան միայն Բ բաղաձայնին բոլոր հնչումները սորվելու համար պէտք ունի 19 տարբեր վանկեր ճանչնալու, 38 գրերու համար 19×38=722 վանկերու։ Մինչդեռ նոր դրութեան մէջ գրեթէ անդգալի քի մը օգնութեամբ 36 գրով կարող պիտի ըլլայ ասանց ամէնուն կիրառութիւններուն ծանօթանալ։ Ինչպէս փոքրն ալ լաւ կ'ապացուցանէ։

Ռուսօթոյէնն ուսուցիչ մը ալ բոլորովին զայրացած. «կապկօրէն հետեւողներ». եւ ն մակդիրով կ'օրհնէ նոր դրութեան պաշտպանները։ Քիչ մը վերը տ՛ուելի բարբարոսած՝ զայրոյթով կը գոչէ։ «Ինչո՞ւ երիցս երանելի Մեսրոպայ Ս. լեզուակը պղծել նոյնօրինակ փոփոխումներ ընելով այբ, բեն. գիմն մէջ։» Իբր թէ ասանց տեղ չենթրէնի հազարաւոր գրերը ընդունած ըլլայինք։

Պարոն Ուսուցիչ, դուք ալ անգիտակցաբար նախասած եւ ռանակոխ ըրած չեղո՞ք նախահայրերուդ յիշատակը՝ անանց օպլվարին կամ հնդարիին տեղ վայելուչ եւրոպական fountaine մը հագնելով։

Կը խնդրեմ, փութացէք քարոզել ձեր մտքերը, որ դուրս ելլելու դրան կը մատնեմ։

Ցեղոյ տղուն հետ յառաջացաւ փոքրոյ մը մէջէն, որ վար կ'իջնէր... դարվար փղոց մը, ուր կը գլորէր. կարծես թէ կը հրէին զինքը։

Ցանկարծ, կամուտին գետին ինկաւ։

Արդէն արշալոյսը ծագած էր։

Առաւօտուն զով էր։ Մեծ քաղաքը ոգեւորուած, անցորդները բազմամամ երեւոյթով կը քալեին։

Դարձուածներ իրենց գործատեղին կ'երթային, առնուիկներ չուկայ կ'իջնէին, իսկ ուելածուներ փղոցները կը մաքրէին։

Առաւօտն այս ժամուն միայն գործատերներ կը գտնուէին դուրսը, միւսները քնացած էին։

Իսկոյն հաւաքուեցան այն կնկան շուրջը, որ զանգուածի մը պէս ինկած էր Մէլպանի սալայատակին վրայ։

Այդ անկենդան կնոջ մօտ պզտիկ արդան կալաք...

Սրիտասարդ, գեղեցիկ ու վայելչագեղ կին մը էր զգայուն երեսը, որ մարուած իմ դրամս բոլորովին վատանգեցի. հարկաւ պէտք է որ ձեզմէ բան մը առնեմ, եւ այս վատանգին փոխարէն իրաւունքս է բան մը առնել, 5 ֆր.՝ 100ի համար։

Այս պատճառաբանութիւնը եւ ընթացքը այնքան չատ մուտ գտած է մեր սովորութեանց մէջ, որ ուրիշ կերպ չենք կրնար արամարանել։ Սակայն մինչեւ 1789 թուականը, չհասկ ասալը ֆրանսական օրէնքով արգիլուած էր։ Թիւրկօ Լուի ԺԶ.դ ի մեծ նախարարը, 1770ին գրեց անուանի գործ մը, յորում կը ջատագովէր թէ արդար ու բնական էր եւ թէ պէտք էր թոյլատրել դրամին չահագործումը։

Շահով տակ տալու արդէնքը տեւեց բոլոր Մէջին դարու մէջտեղն եւ գրեթէ մինչեւ ԺԸ. դարը։ Ասկէ երկու արտասովոր հետեւանքներ առաջ եկան։

Առաջինի՝ տոկոսները, այն է Օրէնքին դժկամակութիւնը։ Կային մարդիկ որ դրամ փոխ առնելու պէտք ունէին, եւ ուրիշներ՝ որ փոխ տալ կ'ուզէին։ Անոնք օրէնքը դարձուցին։ Փոխանակ չահով տակ տալու, հասատուն հասոյթ ըսուածին դիմեցին, որուն մասնաւորապէս ցեկոնը եւ այսօր իսկ գործածուած կերպերէն մէկն է։

Տարեկան չահ մը փոխ չէին տար, տալ կը ձեւացնէին, իսկ առնողը՝ պարգեւատուին կը վճարէր հասոյթ մը, տարեկան չուսար մը, որուն քանակը ճշդուած այս գումարին բերելիք չահու համեմատութեամբ հաշուուած էր։

Ահա երկրորդ հետեւանքը։ Քաղաքային օրէնքին բանաձեւած փոխ տալու արգելանքը քրիստոնէական կրօնքինին համամամն արգելանք մը էր։ Այս կանոնը քրիստոնեներու միայն պարտաւորիչ եղաւ, բայց ո՛չ Հրեաներու համար։ Հետեւաբար, Հրեաները, ամբողջ Միջին դարու, նոյն իսկ յաջորդ երկու դարերու մէջ, մնացին միակը կամ թէ մենակ մնացողները եղան օրանք չանով տակ կատարելու։ Անանք դրամի գործերուն մէջ ծայր ստացան վարպետ եղան։ Ֆրեսանեանները չատ փափաքեցան անանց հետեւիլ, բայց իրենց կէօնքին արգելումէն կաշկանդուած էին։ Ահա այս էր Հրեաներու դէմ եղած տեսակութեան պատճառներէն մէկը, որով այսօր կ'ուզուրուին հակահրէականները։ Որովհետեւ քրիստոնեաները կը նախանձէին Հրեաներու կրոնական օգտակարութեան, թոյլատրութեան վրայ, այսքան դրամ չտեսու մասին։

Թարգմ. Ս.

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մանչուրիոյ մէջ.—Զինուորական գործողութիւններ.—Ճաքոնցիներուն ընթացքը.—Ռուսական բանակը։

Բարիզ, 28 Նոյեմ.— Մօտալուտ յարձակումի մը սկսելու մասին որ եւ է նշան չկայ ո՛չ մեկ եւ ո՛չ միւս կողմէ։ Նոյեմ. 17ին Ճապոնացիներուն կողմէ Բուքիլովի բլուրին դէմ կատարուած յարձակումը այնպէս կործանեցաւ թէ ուելի ընդարձակ գործողութեան մը պիտի կրնայ փոխուիլ, սակայն այդ վիճած ձեռնարկութիւնը անուշադ ուներ միայն բան իսկ Բուքիլովի բլուրին դրաւումը, ինչպէս կ'երեւայ ճակատամարտը կատարող զինուորներուն փոքրաթիւ ըլլալէն։ Ճապոնացիներ, Դրանցներ, Նորեկներ եղան զանոնք ընթերցանութեան մէջ առաջնորդողները, աճապարեցէ՛ք։ Հին գրաբարներու անկիւնները դեռ կարելի է գտնել անոնցմէ հազարաւոր օրինակներ՝ փոշիներու տակ թաղուած։

Մ. ՍԱՂԲԶԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ԴՐԱՄԻՆ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Գրպանիս մէջ 100 ֆրանք ունիմ. Կ'ուզէ՞ք որ ձեզի փոխ տամ. Սակայն սա պայմանով կուտամ որ տարիէ մը վճարէք։ Տարի մը լեռոյ ինձի կը վերադարձնէք։ Երբեմն ձեր տուածը 100 ֆր. միայն չըլլար, հապա 105 ֆրանք դրամագլուխը եւ 5 ֆր. ալ չտան։

Ինչո՞ւ համար ինձի 105 ֆր. կուտաք. այն տանն 100 ֆր. փոխ չտուէ՞ ձեզի։ ասի արտասոց կ'երեւի եւ անարդար։ Սակայն չատ բնական բան մը է։

Ամբողջ տարուան մը միջոցին, դրամս քովերիդ պահեցիք, այս ժամանակամիջոցին մէջ, իմ բոլոր ընել ուզած բաներուս արգելք ըլլալով։ Եթէ ձեզի փոխ տուած չըլլայի այդ գումարը, յարմար առիթէ մը պիտի օգուտի, չահաւոր գործ մը ընելու համար։ Ասի ինձի համար անկարելի եղաւ։ Ընդհակառակը, դուք, այդ 100 ֆրանքով, իմ չըրած լաւ գործերը կրցաք կատարել. ուրեմն չա՛տ արդարացի է որ վնասս հատուցանէք։ Մեր օրերը, այս արամարանութիւնը չհասկցող եւ զայն չատ արդարացի չգտնող մէկը չկայ։

Սակայն կային երկար դարեր, որ չահով փոխ դրամ տալ քրիստոնէական եւ քաղաքային օրէնքով արգիլուած էր։ Ահա թէ ինչ օրէնքի վրայ հիմնուած էր այդ օրէնքը։

Ինձի մէկ հէքթիւր ցորեն փոխ տուէք, պայմանաւ որ, Յօսակայ արտահանձին՝ երկու հէքթոլիտր պիտի տամ։ Ասի թոյլատրուած, արդար եւ բնական է։ Իրաւ է որ ձեզմէ փոխ առած ցորենս ցանեցի, եւ անոր փոխարէն 10 հէքթոլիտր առի։ Ձեզի երկարս տալով, դուք ինձի փոխ տուիք, ես բնութեան հետեւեցայ, նմանած կ'ըլլամ, որ, երբ ես իրեն մէկ ուտնդեցի, վատահեցայ, ինձի 10 վճարեց։ Բայց ձեր փոխ տուած 20 ֆրանքները լաւ պիտի պահեմ. զանոնք հողի մէջ թաղելը լիմաստութիւն պիտի ըլլար, հողը միայն իմ տուած հիւդ կարող պիտի տար. արդարեւ ինչպէ՞ս պարտաւոր էի ձեզ 5 ֆր. տալի վճարելու։ Ասի բնութեան հակառակ պիտի ըլլար։

Այսպէս արամարանողները չէին տեսներ որ մէկ հարատեւով ամբողջ տնտեսականութիւնը կը դատապարտէին։ Սա տալը 4 ֆր.ի եւ իւրաքանչիւր տալը 5 ֆր.ի ծախեցիք։ Ուրեմն 25 ֆր. չահեցաք, եւ չատ բնական է որ ձեր չահին մէկ մասը ինձի տաք, 105 ֆր. վճարելով. ա՛ն էր ձեր ըրածը, քանի որ այս 25 ֆր.ը իմ փոխ տուած 100 ֆր.ովս չահեցաք։

Նոյնպէս, ախորդ դիպուածով, եթէ բան մը չահած չըլլայիք, դարձեալ ինձի 105 ֆր. տալու պիտի պարտաւորէիք, վասն զի ես իմ դրամս ձեզի վատանգեցի։ Հարկաւ պէտք է որ ձեզմէ բան մը առնեմ, եւ այս վատանգին փոխարէն իրաւունքս է բան մը առնել, 5 ֆր.՝ 100ի համար։

Այս պատճառաբանութիւնը եւ ընթացքը այնքան չատ մուտ գտած է մեր սովորութեանց մէջ, որ ուրիշ կերպ չենք կրնար արամարանել։ Սակայն մինչեւ 1789 թուականը, չահով տակ տալը ֆրանսական օրէնքով արգիլուած էր։ Թիւրկօ Լուի ԺԶ.դ ի մեծ նախարարը, 1770ին գրեց անուանի գործ մը, յորում կը ջատագովէր թէ արդար ու բնական էր եւ թէ պէտք էր թոյլատրել դրամին չահագործումը։

Շահով տակ տալու արդէնքը տեւեց բոլոր Մէջին դարու մէջտեղն եւ գրեթէ մինչեւ ԺԸ. դարը։ Ասկէ երկու արտասովոր հետեւանքներ առաջ եկան։

Առաջինի՝ տոկոսները, այն է Օրէնքին դժկամակութիւնը։ Կային մարդիկ որ դրամ փոխ առնելու պէտք ունէին, եւ ուրիշներ՝ որ փոխ տալ կ'ուզէին։ Անոնք օրէնքը դարձուցին։ Փոխանակ չահով տակ տալու, հասատուն հասոյթ ըսուածին դիմեցին, որուն մասնաւորապէս ցեկոնը եւ այսօր իսկ գործածուած կերպերէն մէկն է։

Տարեկան չահ մը փոխ չէին տար, տալ կը ձեւացնէին, իսկ առնողը՝ պարգեւատուին կը վճարէր հասոյթ մը, տարեկան չուսար մը, որուն քանակը ճշդուած այս գումարին բերելիք չահու համեմատութեամբ հաշուուած էր։

Ահա երկրորդ հետեւանքը։ Քաղաքային օրէնքին բանաձեւած փոխ տալու արգելանքը քրիստոնէական կրօնքինին համամամն արգելանք մը էր։ Այս կանոնը քրիստոնեներու միայն պարտաւորիչ եղաւ, բայց ո՛չ Հրեաներու համար։ Հետեւաբար, Հրեաները, ամբողջ Միջին դարու, նոյն իսկ յաջորդ երկու դարերու մէջ, մնացին միակը կամ թէ մենակ մնացողները եղան օրանք չանով տակ կատարելու։ Անանք դրամի գործերուն մէջ ծայր ստացան վարպետ եղան։ Ֆրեսանեանները չատ փափաքեցան անանց հետեւիլ, բայց իրենց կէօնքին արգելումէն կաշկանդուած էին։ Ահա այս էր Հրեաներու դէմ եղած տեսակութեան պատճառներէն մէկը, որով այսօր կ'ուզուրուին հակահրէականները։ Որովհետեւ քրիստոնեաները կը նախանձէին Հրեաներու կրօնական օգտակարութեան, թոյլատրութեան վրայ, այսքան դրամ չտեսու մասին։

Թարգմ. Ս.

Արտաքին Լուրեր

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ՃԱՊՈՆԻ ՄԻՋԵՒ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մանչուրիոյ մէջ.—Զինուորական գործողութիւններ.—Ճաքոնցիներուն ընթացքը.—Ռուսական բանակը։

Բարիզ, 28 Նոյեմ.— Մօտալուտ յարձակումի մը սկսելու մասին որ եւ է նշան չկայ ո՛չ մեկ եւ ո՛չ միւս կողմէ։ Նոյեմ. 17ին Ճապոնացիներուն կողմէ Բուքիլովի բլուրին դէմ կատարուած յարձակումը այնպէս կործանեցաւ թէ ուելի ընդարձակ գործողութեան մը պիտի կրնայ փոխուիլ, սակայն այդ վիճած ձեռնարկութիւնը անուշադ ուներ միայն բան իսկ Բուքիլովի բլուրին դրաւումը, ինչպէս կ'երեւայ ճակատամարտը կատարող զինուորներուն փոքրաթիւ ըլլալէն։

Ճապոնացիներ, Դրանցներ, Նորեկներ եղան զանոնք ընթերցանութեան մէջ առաջնորդողները, աճապարեցէ՛ք։ Հին գրաբարներու անկիւնները դեռ կարելի է գտնել անոնցմէ հազարաւոր օրինակներ՝ փոշիներու տակ թաղուած։

Մ. ՍԱՂԲԶԵԱՆ

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Հանդարտութիւնը.— Ալեքսիեվ ծովակալին յայտարարութիւնը.— Հերոսում մը։

Բարիզ, 23 Նոյեմ.— Մաքէն հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Բեռլինի իր թղթակցէն.— «Մուքդէնի շուրջը բացարձակ հանդարտութիւնը կը շարունակէ։ Ճապոնեանն ալ կ'երեւայ թէ քիչ մը հանգիստ կ'ընեն, այն տարկաւ ելիգերէն եռաքը որ մէկ ամիսի չափ ուեւեր՝ Բուքիլովը գրաւելու համար։ Կարելի չէ, սակայն, ըսել թէ քիչ ատենէն կարեւոր դէպք մը պիտի չպատահի։ Ռուսերը ընդհանուր սպայակոյտն Մուքդիմովքի գընդապետը՝ ըսաւ թէ ամէն օր կրնայ անսակնկալ մը պատահիլ, սոսով հարկ է միշտ արթուն կենալ։ Ռուսերը արտաքին գծանուութը կը դիմեր ոտագին բազմաւորիւն մը։

—Կին մը զոր ճանչցող չկայ...

Անկենդան արարածին վրայ նայելով ըսաւ.

—Այո՛, պիտի կրնամ սթափեցնել, բայց դացէք չատ բժիշկ մը կանչեցէք...

Ճիշդ այդ վայրկեանին, կառք մը — պարզ վարձու կառք մը— դեղարանին առջեւ կը կենար։

Բառասուն տարեկանի մօտ մարդ մը էր, որ, կառքէն իջնելով բազմութիւնը ճեղքեց եւ դեղագործին խանութը մտաւ։

—Արկած մը՞ն է, այնպէս չէ՞... Մարքէս անցաւ... Թաղէք որ անցնիմ... Օլիմէքի բժիշկն եմ։

Դեղագործը ճանչցած էր զայն։ Այդ աշխարհիկ անունով մարդը, բերքլամ սիրող այս մանուգէտը երկու տարիէ ի վեր Բրատոյի ամարանոցը կը բնակէր։

—Ահ, բարի եկաք, պարո՛ն բժիշկ։

—Դարմանելու եկայ, երբ տեսայ բոլոր այս մարդիկը։

Հիւանդը կը քննէր։

(Երեք կամ չորս վայր) եւ ճակատին միւս բոլոր մասերուն վրայ տեսնուած անչարժութիւնէն։ Ճարտարներուն համար չատ անպատեհ է որ Ռուսերը նոյն բլուրին վրայ հաստատուին, որպէս առաջիններու ըրած ջանքերը կ'արդարանան։ Ռուսերը ճշմարիտ ամրոցի մը վերածած են այդ բլուրը։ Մէկ քանի յարկ պատնէշներ չինելով ճակատին ու կողերուն վրայ։ Նաեւ դաստիին հաւուի դարձիներուն վրայ ալ թնդանօթներ դեռեցելով որոնք բնաւ չեն տեսնուիր։ Մթնոլորտային կազմակերպած են իրենց նշանառութիւնը եւ միւս բարձրն կատարուած ամրակոծութեան մը կ'ենթարկեն դիրքին չրջակայքերը։ Ճարտարները եթէ անակնկալ կերպով կարենային ձեռք անցընել այդ բլուրը, տնար պաշտպանական միջոցները Ռուսերուն դէմ պիտի դարձնէին եւ Շա-Հօ-Բուի ու գետակին եզերքը Ռուսերուն ունեցած բոլոր դիրքերուն լքումը առաջ պիտի բերէին։ Նաեւ Թշնամիին կարգադրութիւնները խանգարելով պիտի կրնային նոր յարձակումներ կատարել։ Այս էր Ճարտարներուն նպատակակէտը։ Դալով ռազմագիտական յարձակողականի, եթէ այդ տեսակ մտադրութիւն մը ունեցած ըլլային, նախ պիտի սկսէին նախնական ձեռնարկով մը Ռուսերուն ձախ կողմի ծայրին դէմ, վասն զի այդ վերջինիներուն ձեռքը կը գտնուին Հուն-Հոյի ամբողջ գիծը՝ Զա-Թան-Հօ-Նանէն վեր։ Թէեւ այդ տեղը Ռուսերուն հաստատուիլը քիչ մը տարօրինակ է, եւ չի թոյլատրեր որ յարձակողականի մը ձեռնարկեն դէպ ի Սէն-Թալի կայարանը՝ Սանաէբուէն, գէթ կարելի կ'ընծայէր փոխադրուիլ չլժամամ մը միեւնոյն ուղղութեամբ, եթէ ճարտարները յարձակումի մը ձեռնարկէին դէպ ի Կին-Զի-Բու եւ Շա-Հօ-Բու։ Այդ մեծ սպառնալիքը նախ պէտք էր մէկ կողմ ընել, եթէ ճարտարները լիաբուռ յարձակողականի մտադրութիւն ունէին, սակայն Օկամա մարշալին ընթացքէն կ'երեւայ թէ առայժմ իրաց վիճակին պահպանութեամբը կը բաւականանայ։ Ռուսական բանակէն 8դ զօրաբանակին ամբողջովին ժամանումէն՝ այսինքն դեկա. 5էն առաջ կարելի չէ բան մը սպասել։ Ցայտ՛ի չէ թէ այդ Թուականին Ռուրբաթքին զօրավարը ի՞նչ պիտի ընէ, բայց քանի որ այդ պարագան գիտնալու խնդիր կ'ելլայ, չահեկան է այն լուրը թէ Ֆրանսական ու սպանիական զինուորական կցորդները եւրոպա կը վերադառնան։ Այդ սպաներուն մեկնումը չի հ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԱՆՑՔԻ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսիայի Ազգային ժողովը հաստատեցին Մոնակոյի հետ ունեցած սահմանագծի փոփոխությունները։ — Ֆրանսիայի նախագահ Ֆալիերը ստացավ Ռուսաստանի նոր դեսպանը։ — Ֆրանսիայի ռազմական նախարարությունը հրամայեց Ֆրանսիայի բանակի զորամասերին հանդիսավոր տոնակատարություններ կազմակերպել Ֆրանսիայի հեղափոխության 100-ամյակի առթիվ։ — Ֆրանսիայի ռազմանավատորմիղը ստացավ 78,580,350 ֆրանկ արտոնություն։

ՍՈՖԻԱ. — Ռումինիայի տարեկիրի ոստիկանները ձերբակալեցին Ռումինիայի սոցիալիստական կուսակցության ղեկավարներ Ռակովսկուն, Դոբրեան և Ֆլորեսկուն։ — Ռումինիայի ներքին գործերի նախարարությունը հրամայեց Ռումինիայի բոլոր ոստիկանատներին հետևել Ռակովսկուն։

ՊՈՒԿԱՐԵՍՏ. — Հունգարիայի ազգային ժողովը հաստատեց 100 միլիոն ֆրանկ պարտքի տրամադրումը։

ՍՈՖԻԱ. — Ռումինիայի տարեկիրի ոստիկանները ձերբակալեցին Ռումինիայի սոցիալիստական կուսակցության ղեկավարներ Ռակովսկուն, Դոբրեան և Ֆլորեսկուն։ — Ռումինիայի ներքին գործերի նախարարությունը հրամայեց Ռումինիայի բոլոր ոստիկանատներին հետևել Ռակովսկուն։

ՍԱՆԿՏ-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. — Ֆրանսիայի նախագահ Ֆալիերը ստացավ Ռուսաստանի նոր դեսպանը։ — Ֆրանսիայի ռազմական նախարարությունը հրամայեց Ֆրանսիայի բանակի զորամասերին հանդիսավոր տոնակատարություններ կազմակերպել Ֆրանսիայի հեղափոխության 100-ամյակի առթիվ։ — Ֆրանսիայի ռազմանավատորմիղը ստացավ 78,580,350 ֆրանկ արտոնություն։

ՊԱՐԻԶ. — Հարավային Ամերիկայի Ազգերի Միությունը հրամայեց Ֆրանսիայի ռազմանավատորմիղին հետևել Ռակովսկուն։

ՍՈՖԻԱ. — Ռումինիայի տարեկիրի ոստիկանները ձերբակալեցին Ռումինիայի սոցիալիստական կուսակցության ղեկավարներ Ռակովսկուն, Դոբրեան և Ֆլորեսկուն։ — Ռումինիայի ներքին գործերի նախարարությունը հրամայեց Ռումինիայի բոլոր ոստիկանատներին հետևել Ռակովսկու

ԵՐԵՎԱՆ ԱՌԱՎՈՏԻ ԵՎ ԿԻՐԱԿՈՍԻ ԹԵՐԹԱՐԱՆ
ԳՐԱՏՈՒՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒ
Գին 7 Դրամներով, բաժանում՝ Ամսագրի հետ
Բաց թողնված համարները ստանալի են խմբագրությունից։

ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ

ԱՌԱՎՈՏԻ ԵՎ ԿԻՐԱԿՈՍԻ ԹԵՐԹԱՐԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒ

Ամսագիր գրական, գեղարվեստական և հասարակական հանդեսներ։

Տարեկան բաժանորդագինը՝ 12 դրամ։

Բաժանորդագրությունները ընդունվում են Գրատան հանրապետական հասարակական հիմնարկի գրասենյակում։

Ամսագրի գրական բաժինը վարում է Ս. Ս. Ս. ՓԱՓԱԶՅԱՆ

Ամսագրի գրական մասը՝ Ս. Ս. Ս.—Ն։

Ամսագրի գրական մասը՝ Ս. Ս. Ս.—Ն։

ԳՈՅՈՒԹՅՈՒՆ

Ս. ԳՈՒՍԱՆ. Ինչպես ստեղծվեցին «Ամենայն Հայոց» գրքերը։ — Գրադարանի 208-ամյակին։ — Գրադարանի մասին 2098-ի վիճակագրությունը։ — Գրադարանի մասին 2098-ի վիճակագրությունը։ — Գրադարանի մասին 2098-ի վիճակագրությունը

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս

Խրիմյան

Հայրիկ

ՀԻՄՆԱՐԿՎԱԾ 1892 ԹՎԱՆԻ ԴԵՊ ԻՆՆՈՒԱՅՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԵՐԵՆ ԹԵՐԹԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԳՈՎԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարան Էջմիածին

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարան Երուսաղեմ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարան Կիլիկիա

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարան Աղթամար

ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ ԳԱՎԱՌԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԵՎԱԾԱՅԻՆ ԳԱՎԱՌԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԳԱՎԱՌԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՎԱՌԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ